

Kritik av klimatavtalet i Paris 2015 - stoppa utsläppen av växthusgaser

1. Inledning : Hyllningarna av klimatavtalet känner inga gränser

FN:s klimatkonferens avslutades den 12 december 2015 med ett nytt klimatavtal, kallat "Parisöverenskommelsen", som behöver analyseras närmare. Men bläcket hann inte torka förrän jublet inte visste några gränser. "Världens makthavare jublar över klimatavtalet. Under en presskonferens i Vita huset sent på lördagskvällen konstaterade USA:s president Obama att klimatavtalet var en kraftfull överenskommelse.

– Det som verkligen betyder något är att vi kan vara mer säkra på att planeten kommer att vara i ett bättre skick för den nästkommande generationen sa Barack Obama som sammanfattade klimatavtalet som en vändpunkt för jorden.

...

Politikern och miljöaktivisten Al Gore skrev på Twitter att världens nationer har tecknat en överenskommelse som är både historisk och djärv. Han fick medhåll av såväl EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker som Världsbankens chef Yong Kim." DN.se 12/12 -15

Mycket positiva var också t ex Internationella valutafondens chef Christine Lagarde och Indiens miljöminister Prakash Javadekar.

"**Ett undantag** i det jublande flödet är Nicaraguas representant Paul Oquist. Strax efter att Frankrikes utrikesminister Laurent Fabius klubbat avtalet meddelade han att uppgörelsen inte gjorde tillräckligt för att skydda 'moder jord'. Paul Oquist sade vidare att rika länder borde göra mer för att hjälpa världen och att dessa länder nu tvingar jordens barnbarn att leva i en varmare värld.

Den demokratiske presidentkandidaten Bernie Sanders var skarpt kritisk. I ett uttalande framhöll den amerikanske senatoren att avtalet var otillräckligt.

– Planeten befinner sig i kris. Vi behöver krafttag inom en snar framtid och det här avtalet medger inte det, konstaterade Bernie Sanders." DN.se 12/12 -15

Till saken hör vad programmet "Democracy now" i Öppna kanalen kunde avslöja på lördagsförmiddagen att USA:s utrikesminister hade sagt i korridorerna att han inte kan komma hem med något legalt bindande krav som kan ställas på USA om utsläppsminskningar och finansiella åtaganden. Se också DN 6/12 -15 : "Utrikesminister John Kerry har deklarerat att USA omöjligen kan låta sig bindas under internationell rätt."

Så blev också fallet med Parisöverenskommelsen, vilket berörs längre fram. John Kerry hade levererat tillsammans med Kina, EU och andra delar av den rika världen som har släppt ut och släpper ut mest växthusgaser i hela världen. Att denna hämsko fanns på förhandlingarna nämnde förstås inte president Barack Obama, i sitt tal av retoriska skäl. Republikanerna i kongressen kunde ansluta sig till bedömningen att klimatavtalet inte betyder så mycket för USA. "Republikanen John Inhofe som är ordförande i senatens miljöutskott och uttalad skeptiker till människans roll i klimatförändringar sa igår att uppgörelsen i Paris inte innebär några större förändringar. Den här uppgörelsen är inte mer bindande än någon annan och USA är inte legalt bundet till några

utsläppsmål eller finansiella åtaganden utan godkännande från kongressen, sa Inhofe.”
SverigesRadio.se 13/12 -15

I etern och tryckta medier sjönk de kritiska rösterna undan och president Obamas och andra makthavares budskap fick stark genomslagskraft.

Klimat- och miljöminister Åsa Romson kände sig ”omtumlad”. ” - Det är ett historiskt steg att få ett nytt globalt klimatavtal, vi alla som har kämpat hårt för hållbarhetsfrågor i många år och har velat ha en stark klimatregim legalt att vi nu har lyckats .

Hon ser avtalet som en milstolpe för världen och samarbetet för hållbar utveckling.

- Det är klart att under den tid när vi pratar om en massa andra problem för världssamfundet att hålla samman, för EU att samarbeta, så lyckas man ändå med det här internationella samarbetet. Det känns särskilt bra när man möter barn och unga som är oroliga för framtiden. Då är det en bra sak att komma hem med.” Aftonbladet.se 16/12 -15

I nästa avsnitt granskas klimatavtalet närmare.

2. FN:s klimatavtal 2015 i Paris

2.1 De två delarna i dokumentet som innehåller klimatavtalet 2015

Dokumentet som innehåller FN:s klimatavtal 2015, Parisöverenskommelsen den 12 december 2015, omfattar totalt 32 sidor på engelska och finns på unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/109r01.pdf Själva avtalet , ”Parisöverenskommelsen”, omfattar 12 sidor och finns i ett Annex på sid 21-32 och är juridiskt bindande. Den första delen på sid 1-20 som innehållet bl a avsnittet ”III Beslut för att göra överenskommelsen verksam” är inte juridiskt bindande, vilket är symptomatiskt.

Innan avtalet analyseras närmare , ges som en bakgrund en kort sammanfattning av klimat- och miljösituationen i spåren av utsläppen av växthusgaser.

2.2 Den ohållbara klimat- och miljöutvecklingen som en följd av utsläppen av växthusgaser sedan förindustriell tid

Växthusgaserna, som släpps ut och dels ackumuleras i atmosfären och dels genom nederbörd försurar haven, förhindrar värmeutstrålningen från planeten ut i rymden. Därigenom tenderar både land och hav att successivt att värmas upp. Men temperaturökningen är ojämnt fördelad över jordklotet och intensivare torka riskeras då i större utsträckning. Därtill kommer naturliga variationer. Genom att varmare luft kan hålla mer vattenånga skapas förutsättningar för intensivare skyfall och översvämningar. Genom avsmältningen av glaciärer och is på land höjs havsnivån och salthalten minskar. På så sätt påverkas klimatet, miljön och livsbetingelserna på planeten. Utsläppen av växthusgaser måste stoppas.

Halterna av koldioxid i luften nådde en rekordnivå 2014 och den uppåtgående trenden fortsatte under 2015 enligt FN:s väderorgan WMO.

”Enligt WMO:s generalsekreterare Michel Jarraud får vi räkna med att halter över 400 ppm /miljondelar i luften/ är en konstant realitet – en effekt av att utsläppen försätter att öka .

- Det innebär högre temperaturer, fler värmeböljor och översvämningar, smältande ismassor, högre havsnivå och ökad försurning av haven. Detta händer här och nu och vi är på väg mot okänd mark med en rasande fart, säger Jarraud.” DN 10/11 -15

De som drabbas värst är de fattigaste länderna som svarar för de lägsta utsläppen sedan industrialiseringens början. Men ingen kommer undan. De rika länderna har svarat för de största ackumulerade utsläppen sedan förindustriell tid och har på så vis en klimatskuld. FN:s klimatkonvention från 1992 bygger på detta konstaterande. Se på hemsida www.EU-kommentar.se bl a artikeln ”2015-11-27 Inför FN:s klimatmöte i Paris : utsläppen av växthusgaser, de otillräckliga löftena, gröna fonden för klimatbistånd, havslivet hotat, klimatflyktingar och svenska problem”.

2.3 Parisöverenskommelsen fokuserar inte på utsläppen av växthusgaser som Kyotoavtalet utan på en något skärpt målformulering och nationellt bestämda ”framåtgående” handlingsplaner och utvärdering

Kyotoavtalet från 1997 trädde i kraft 2005 och fokuserade på juridiskt bindande procentuella minskningar av utsläppen av växthusgaser i förhållande till 1990 för de rika, utvecklade länderna, medan Parisöverenskommelsen fokuserar på målformulering och redovisning av nationellt bestämda ”framåtgående” handlingsplaner och utvärdering. Parisöverenskommelsen tappar på så sätt fokuset på utsläppsminskningar och en behövlig tidpunkt för nollutsläpp. För åtskilliga forskare menar att noll-utsläpp måste uppnås redan kring 2050. Av den anledningen måste de rika länderna gå före, för de fattiga länderna måste få en längre bromssträcka och många röster har höjts att rika länder som Sverige måste nå noll i utsläpp redan kring 2030. Man måste konstatera vad som är orsak och verkan. Det är primärt utsläppen som är orsak och den globala temperaturökningen som är verkan och inte tvärtom. Därför behövs en färdplan för procentuella minskningar av utsläppen av växthusgaser vid vissa tidpunkter förenliga med den målsatta tidpunkten för nollutsläpp. Det är inte vad Parisöverenskommelsen åstadkommer. Den har inte ens någon tidpunkt för nollutsläpp, utan en vag skärpning av det tidigare antagna 2-gradersmålet och en procedur för inlämnande av nationellt bestämda ”framåtgående” utsläppsplaner vart femte år och utvärdering. Parisavtalet handlar alltså inte primärt om innehåll utan om procedurer, vilket kommer att beröras närmare i kommande avsnitt. Det som är juridiskt bindande är procedurer och inte primärt innehåll.

2.4 Parisöverenskommelsens målformulering för temperaturökningen

Målformuleringen för temperaturökningen finns i klimatavtalets artikel 2 på sid 22 : ”1. Denna överenskommelse, som ökar uppfyllandet av klimatkonventionen, inklusive dess mål, syftar till att stärka det globala gensvaret på hotet från klimatförändringen i sammanhanget med hållbar utveckling och ansträngningar att utrota fattigdomen, som inbegriper att :

(a) Hålla ökningen av den globala medeltemperaturen väl under 2 grader över förindustriella nivåer och att fullfölja ansträngningar att begränsa temperaturökningen till 1,5 grader över förindustriella nivåer, vilket är ett erkännande att detta skulle betydelsefullt minska riskerna och problemen med klimatförändringen; ”

Det var vid FN:s klimatmöte 2010 i Cancun som 2-gradersmålet antogs, dvs att den globala medeltemperaturen skulle begränsas till högst 2 grader över förindustriella nivåer. SvD 13/12 -15

Parisöverenskommelsens målformulering har tillfört ”väl under 2 grader” och ”att fullfölja ansträngningar att begränsa temperaturökningen till 1,5 grader” över förindustriella nivåer. Den

ändrade formuleringen innebär en viss skärpning av ordalydelsen - men på ett vagt och knappast mätbart sätt. De ”fullföljda ansträngningarna” kan antingen lyckas eller misslyckas. Hur försäkras sig Parisavtalet att de lyckas i praktiken är frågan som ställs i kommande avsnitt. Först ska konstateras, att otydligheten är ingen tillfällighet, för därigenom skapades ett manöverutrymme för de länder som inte vill låsa sig till någon seriös ambition beträffande målformuleringen att temperaturökningen *skall* begränsas till högst 1,5 grader över förindustriella nivåer. Ett rent 1,5 graders mål är inte bara növärdigt för de låglänta länderna som Kiribati, Maldiverna och Tuvalu som hotas av de pågående havsnivåhöjningarna, utan det är också növärdigt för att minska riskerna att den globala uppvärmningen kommer in i en självgenererande process genom avsmältningen av snö och is från mark och hav, varigenom solinstrålningen reflekteras tillbaka i mindre utsträckning och binds mer och mer av blottlagd mark och nya isfria delar av haven. På så sätt värms både mark och hav ännu mer och tundran smälter alltmer och då frigörs inte bara koldioxid utan också den betydligt mer potenta växthusgasen metan. På TV har vi redan kunnat se hur som krackulerat på tundran i Sibirien som en följd av den globala uppvärmningen som smälter permafrosten så att grundläggningen ger vika.

En odiskutabel skärpning av temperaturmålet behövs till att den globala medeltemperaturens ökning skall begränsas till högst 1,5 grader över förindustriella nivåer. Klimatavtalets mål är en alldeles för vag skärpning av det från Cancun 2010 antagna 2-gradersmålet och ger utrymme för låga ambitionsnivåer som är otillräckliga.

2.5 Hur ska en något skärpt målsättning för begränsningen av ökningen av den globala medeltemperaturen kunna säkerställas genom Parisavtalet ?

Den globala medeltemperaturen har redan ökat med 1 grad sedan den förindustriella tiden. Ska den den trendmässiga temperaturökningen minska och sedan upphöra så att temperaturmålet inte överskrids, måste utsläppen av växthusgaser minskas kraftigt och sedan upphöra på ett planerat och ändamålsenligt sätt. För att den globala uppvärmningen inte ska överstiga 1,5 grader måste planeten ha nollutsläpp kring 2050 och på vägen dit ha globala utsläppsminskningar med 8-9 procent per år. SvD 14/12 -15. Rika länder som Sverige måste gå före och ha nollutsläpp redan kring 2030, för de fattiga länderna måste ha en längre bromssträcka.

Parisavtalet har inga specificerade krav på utsläppsminskningar och inte heller krav på noll-utsläpp och då frågar man sig om det rättsligt bindande klimatavtalet verkligen kan säkerställa att målsättningen uppfylls ? Svaret är nej, vilket kommer att beröras närmare.

I artikel 4 på sid 22 behandlas utsläppen. ”1. För att uppnå det långsiktiga temperaturmålet i Artikel 2 siktar parterna på att utsläppen av växthusgaserna når sin topp så snart som möjligt, och erkänner att toppnåendet kommer att ta längre tid för parter som är utvecklingsländer, och på att därefter företa snabba minskningar i enlighet med bästa tillgängliga vetenskap, för att uppnå en balans mellan antropogena utsläppskällor och avlägsnande genom kolsänkor för utsläpp av växthusgaser under den andra halvan av detta århundrande, på basis av rättvisa, och i samband med hållbar utveckling och ansträngningar att utrota fattigdomen.”

Att utsläppen av växthusgaser avses nå sin globala topp så snart som möjligt är inte alls förpliktande och är förenligt med Kinas målsättning att utsläppen ska sluta att öka först 2030, vilket är otillständigt. Som Svenska Dagbladets Jenny Stiernstedt skrev i en kommentar: ”I de tidigaste utkastet till avtalet fanns takten på krävda utsläppsminskningar angivna i procent och årtal. När överenskommelsen spikats var det borta. I stället löd formuleringen att utsläppen av växthusgaser ska nå sin topp 'så snart som möjligt' ”. SvD 14/12 -15 Att krav på utsläppsminskningar angivna i procent och årtal försvann var eftergifter till bl a Kina och USA, som genom utrikesminister John

Kerry ju har deklarerat att landet ”omöjligt kan binda sig under internationell rätt”.
Utsläppsminskningar i artikel 4 fick alltså en så låg ambitionsnivå att fortsatta utsläpp är till och med möjliga långsiktigt om de balanseras mot tilltagande ”kolsänkor” (koldioxidinlagring genom naturens växtlighet och hav, som inte mäktar med mer och koldioxidinlagring genom t ex berggrum som man vet läcker) under andra halvan av detta århundrade. Genom att använda verbet ”aim” (sikta på/sträva efter) i stället för ”shall” (skall) i artikel 4.1 fås också en lösligare betydelse som uppfyller stormakternas krav.

Hänvisningar till större kolsänkor som genom naturen förutsätts assimilera koldioxid i större omfattning bortser från den del som genom nederbörden försurar haven och alltså skapar problem på andra håll i miljön, vilket inte är acceptabelt. Problematiskt är också konstgjord koldioxidinlagring som kräver stora utrymmen och stora ytor och kan bli en ursäkt för att inte vidta eller skjuta på åtgärder för att verkligen minska utsläppen av växthusgaser.

Hur klimatavtalet urvattnades i slutskedet av förhandlingarna i samband med att 2-gradersmålet skärptes något, men vagt, framgick av Svenska Dagbladet. Peter Alestig skrev: ”Andra formuleringer som uppges ha åkt på stryk på grund av 1,5 gradersmålet är dem om att världen ska minska utsläppen av växthusgaser med 70-95 procent till 2050 mot 2010 – något ironiskt då IPCC /FN:s klimatpanel/ menar att utsläppsminskningar i den häranden krävs för att 1,5 gradersmålet ska uppnås.” SvD 12/12 -15 På så sätt hänger också det nya temperaturmålet i luften.

Frånvaron av preciserade krav på utsläppsminskningar angivna i procent och årtal i det rättsligt bindande klimatavtalet innebär att uppnåendet av Parisöverenskommelsen inte är säkerställt på något vis. Det som är rättsligt bindande är, som tidigare har påpekats, en procedur för nationellt bestämda ”framåtgående” utsläppsplaner vart femte år och utvärdering, vilket behandlas närmare i nästa avsnitt.

2.6 De nationellt bestämda klimatplanerna och klimatavtalet

Det var vid FN:s klimatmöte 2011 i Durban som det bestämdes att nationellt bestämda klimatplaner skulle lämnas in till FN och sammanställas. Det var ett framsteg i sig. Frågan är hur de nationellt bestämda klimatplanerna påverkas av Parisavtalet. De behandlas först i artikel 3 på sid 22. ”Som nationellt bestämda bidrag till det globala gensvaret på klimatförändringen skall alla parter företa och kommunicera ambitiösa ansträngningar såsom definierade i Artiklar 4,7,9,10,11 och 13 med sikte på att uppnå syftet med denna Överenskommelse angiven i Artikel 2. Alla parter ansträngningar kommer att representera ett framåtskridande över tiden, under erkännande av behovet att stödja parter som är utvecklingsländer för ett effektivt uppfyllande av denna Överenskommelse.”

Med tanke på att det inte finns några centrala krav över tiden angivna i procent och årtal, rättsligt bindande, för nödvändiga minskningar av utsläppen enligt vetenskapen som de nationellt bestämda utsläppsplanerna ska relateras till hänger dessa i luften. Förutom de rena procedurkraven är de innehållsmässiga föga förpliktande. Det framgår bl a av paragraferna 2-4, 9 och 19 till artikel 4, s 22. De fyra först nämnda lyder:

”2. Varje part skall iordningsställa, kommunicera och upprätthålla successiva nationellt bestämda insatser som den strävar att uppnå. Parter skall fullfölja inhemska nedsättningsåtgärder, med sikte på att uppnå målen för sådana insatser.

3. Varje parts följande nationellt bestämda insats kommer att representera ett framåtgående bortom partens då rådande nationellt bestämda insats och återspegla dess högsta ambition, återspeglade dess allmänna men differentierade ansvarigheter och respektive möjligheter, i ljuset av skilda

nationella omständigheter.

4. Parter som är utvecklade länder bör fortsätta att ta ledningen genom ekonomividsträckta absoluta mål för utsläppsminskningar, Parter som är utvecklingsländer bör fortsätta att förhöja sina nedsättningsåtgärder, och är uppmuntrade att över tiden röra sig mot ekonomividsträckta mål för reduktions- eller begränsningsmål i ljuset av skilda nationella omständigheter.”

Enligt paragraf 9 skall varje part kommunicera nationellt bestämda klimatplaner vart femte år . Den proceduren är det nya magra resultatet av klimatavtalet tillsammans med utvärderingen enligt artikel 14. Syftet är också vagt uttryckt och till intet förpliktande i bl a paragraf 19, likaså i paragraf 3 och i artikel 3.

”19. Alla parter bör sträva efter att formulera och kommunicera utvecklingsstrategier för långsiktigt låga utsläpp av växthusgaser, som ger akt på artikel 2 och tagande hänsyn till sina allmänna men differentierade ansvarigheter och respektive möjligheter.”

Än en gång Parisavtalet är juridiskt bindande för en *procedur* för inlämnande och kommunicering av ”framåtgående” nationellt bestämda klimatplaner vart femte år och utvärdering och inte för ett innehåll som säkerställer ett nödvändigt stopp för utsläppen av växthusgaser. Det är en anpassning till bl a Kina och USA, som ”omöjlig kan låta sig bindas under internationell rätt.”

2.7 Klimatbiståndet och avtalet

Vid FN:s klimatmöte 2009 i Köpenhamn lovade de rika länderna, som svarat för de stora ackumulerade utsläppen av växthusgaser sedan industriliseringens början, att ställa 100 miljarder dollar årligen från 2020 till fattiga ländernas förfogande för klimatbistånd till minskningar av utsläppen och anpassningsåtgärder. Bl a har den ”Gröna fonden” inrättats för det ändamålet, men bidragen från de rika länderna, framför allt Kina och USA, fallerar i stort.

Hur säkerställer Parisavtalet att de löftena åtminstone infrias ? Så kallad finansiering behandlas i artikel 9, s 26, och stöd eller finansiellt stöd omtalas i en rad andra artiklar, men det finns inte en enda siffra, inte ett enda belopp i Parisavtalet som juridiskt säkerställer att tidigare löften åtminstone infrias. Det är återigen en anpassning till bl a Kina och USA. Ändå är klimatbiståndet en förutsättning för infriandet av många av de fattiga ländernas planer för att minska utsläppen av växthusgaser. Det gäller t ex Indien. Deras klimatplaner blir därigenom ännu mer osäkra.

2.8 Utvärderingen av ländernas inlämnade klimatplaner byggd på lösan sand

Inför klimatmötet 2015 i Paris radovisade en FN-rapport från den 29 oktober en utvärdering av 150 länders samlade löften om utsläppsminskningar i sina klimatplaner. ”En FN-rapport på fredagen visar att planerna är otillräckliga.” DN 7/11 -15 Analysen presenterades i Berlin av chefen för FN:s klimatsekretariat Christina Figueres. ”År 2030 kommer de årliga utsläppen att vara 56,7 miljarder ton (gigaton).

- Utan löftena hade vi varit på väg mot en temperaturhöjning på fyra till fem grader år 2100, säger Figueres,

Figueres noterar att de analyser som gjorts av bland andra Internationella energiorganet antyder att höjningen stannar på 2,7 grader.” SvD 2/11 -15 Att den globala uppvärmningen genom de inlämnade klimatplanerna stannar på 2,7 grader bygger på mycket kraftfulla men osäkra förmodanden om vad som händer efter 2030 och som det inte finns något underlag för. Men 2,7 grader, inte så långt från 2-gradersmålet, ger sken av att det räcker att bara lämna in nationellt

bestämda klimatplaner.

Björn Lomberg, chef för Copenhagen Consensus Center och adjungerad professor vid Copenhagen Business School, har i Svenska Dagbladet den 26 november under rubriken "Klimatkonferens byggd på lösan sand" levererat en relevant kritik.

"Klimatchefen Christina Figueres hävdar att löftena i Paris 'kan begränsa den prognosticerade temperaturökningen till 2,7 grader Celcius år 2100'.

Problemet med detta påstående är att det bygger på det långsökta scenariot att regeringar bara gör lite grand i Paris för att sedan, *direkt efter 2030*, vidta otroligt ambitiösa klimatåtgärder. Med den sortens logik skulle vi kunna berätta för de tungt skuldsatta grekerna att om de bara gör de första återbetalningarna på de mest akuta lånen så har de slagit in på en enkel väg mot skuldfrihet." SvD 26/11 -15

3. Kritik av upplägget för förhandlingarna under klimatmötet 2015 i Paris

Det finns en vitt spridd uppfattning som är felaktig att beslut på FN-konferenser måste fattas med enhällighet för att bli juridiskt bindande. Om konsensus eftersträvas, som det franska ordförandeskapet gjorde 2015 i Paris, tenderar resultatet att bli en tandlös minsta gemensam nämnare, varvid de största bromsklossarna får det största inflytandet. De värsta klimat- och miljöbovarna Kina och USA fick den rollen genom det franska ordförandeskapet. Det var bara Nicaragua som inte godtog överenskommelsen. "Varför Nicaragua inte ville vara med? För att de tyckte att rika länder borde göra mer. Både för att minska sina egna utsläpp och för att hjälpa fattigare länder till anpassning när klimatet blir varmare." SvD 14/12 -15 Eftersom Kina var så negativt att landet bara kunde lova att sluta att öka utsläppen först 2030 och USA "omöjligt kan låta sig bindas under internationell rätt" skulle med ett annat handlande av ordförandeskapet ett majoritetsbeslut utan Kina och USA m fl ha kunnat fattas som uttryckligen omfattade utsläppsminskningar med angivna procenttal och årtal. Kina och USA kunde ha avgivit en avsiktsförklaring att de skulle följa den tidigare angivna proceduren med inlämnande av klimatplaner till FN, så att de fortfarande var med i bilden.

Den juridiska grunden för ett majoritetsbeslut finns redan i artikel 21 som handlar om ratificeringen, godkännandet av avtalet: "1. Denna överenskommelse skall träda i kraft den trettionde dagen efter det datum då minst 55 parter anslutna till Klimatkonventionen som svarar för åtminstone uppskattade 55 procent av de totala globala utsläppen av växthusgaser har deponerat sina ratifikationsinstrument, antagande, bifall eller tillträde." , s 31

Men ett annorlunda agerande från det franska ordförandeskapet med utrikesministern i spetsen fanns sannolikt inte på kartan med tanke på att Frankrika är en stormakt i EU som har en mycket begränsad klimat- och miljöagenda.

Men kunde inte Sverige ha bildat en progressiv majoritet som säkerställt nödvändiga krav på utsläppsminskningar? Inget har kommit fram från konferensen i den riktningen. Bakgrunden är, att Sverige har förlorat sin självständighet och blivit en del av EU:s delegation. För med Lissabonfördraget blev EU ett imperium och huvudregeln är, att EU ingår internationella avtal med tredjeländer eller internationella organisationer enligt Avdelning V, artikel 216-219, i femte delen "Unionens yttre åtgärder" av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt i Lissabonfördraget.

EU:s roll och medlemsländernas roller är också reglerade i Parisavtalet i artiklar 4.18, 20, 21 och 25, s 23, 31-32.

4. Kritik av Sverker Sörlins och Johan Rockströms m fl inlägg om klimatavtalet i DN och radion

Forskaren Björn Lomborg spådde den 26 november 2015 i artikeln ”Klimatkonferens byggd på lösan sand”, som tidigare berörts : ”**När klimattoppmötet** i Paris avslutas om några veckor kommer vi troligen se världens ledare klappa om varandra på axeln för att ha hejdat den globala uppvärmningen. Aktivister kommer att applådera deras ansträngningar och mana dem att gå ännu längre.” SvD 26/11 -15

I Dagens Nyheter och radion har flera välkända personer som professorerna Sverker Sörlin och Johan Rockström stämt in i hyllningskören och rättfärdigar på så sätt klimatavtalet 2015 i Paris.

Sverker Sörlin skrev en artikel ”Ett avtal om krav - och hopp” i Dagens Nyheter den 15 december 2015 : ” * Det är inte svårt att inte leva sig in i den äkta glädjen hos många människor i Paris. I alla fall ett klimatavtal ! Kanske ska dessa veckor i november och december 2015 framstå som en vändpunkt för världen, och Paris liksom förut som en stad av historiska vändpunkter: 1789, 1848, 1871. 1968.

...

Klimatavtalet är ändå unikt. Inget annat avtal innebär i praktiken ett större ingrepp i staternas ekonomiska självbestämmande. Om avtalet skall nå dit det syftar, högst 1,5 grads uppvärmning, kommer det att innebära att en lång rad stater måste uppge delar av sin territoriella suveränitet. De kommer inte att längre fritt kunna ta i anspråk naturresurser i sina områden. Kol och olja måste stanna i marken. Företag kan komma att stoppas eller exproprieras.” DN 15/12 -15

Som framgått ovan är det som är juridiskt bindande i Parisavtalet en procedur för nationellt bestämda ”famåtgående” klimatplaner vart femte år och utvärdering. Parisöverkommelsen innebär inte några som helst egentliga ingrepp i staternas självbestämmande. I så fall skulle USA, ”som omöjligen kan låta sig bindas under internationell rätt”, inte ha kunnat ansluta sig. Tvärtom , utsläppskrav angivna i procent och årtal som skulle säkra ett 1,5 gradersmål försvann under förhandlingarna, vilket har berörs tidigare. ”**En annan formulering** som försvann under mötets många nattmanglingar var den om 'dekarbonisering', vilket skulle betyda att vi plockade bort alla fossibla bränslen.” SvD 14/12 -15

Vad Sverker Sörlin skriver är vilseledande, men han erkänner att det som han skriver står inte i avtalet. Han talar om sitt hopp , när det borde bara vara fråga om vetande. ”**Men inget sådant står** i avtalet. Åtgärder regleras inte och de fördelas inte. Detta är ett avtal 'i princip'. I princip ska alla göra det som krävs. Det är därför också ett avtal som inger hopp mer än visshet. ... Avtalet överlåter åt stater, företag, organisationer och enskilda att fylla det med innehåll.” DN 15/12 -15 Hur kan då Sverker Sörlin tala om en historisk vändpunkt ? Ett sådant tal klingar falskt men hör etablissemang till. Allt hänger ju fortfarande helt och hållet på engagemang underifrån.

Professor Björn-Ola Linnér framförde den 16 december i ”Vetenskapsprogrammet Klotet” åsikten att det franska ordförandeskapet och FN-sekretariatet borde få Nobels fredspris. Professor Johan Rockström tyckte i sitt vinterprogram i radion att de hemvändande politikerna borde kunna ha hyllats på Sergels torg som det gjorts tidigare med hemvändande idrottshjältar.

I en stort uppslagen artikel den 28 december 2015 i DN.Kultur med rubriken ”Global vändpunkt för människan och planeten” på omslaget skrev Johan Rockström under rubriken ”Nästa år går vi

från ord till handling för miljön”: ” * Mycket talar för att 2015 är en global vändpunkt för människan och planeten. Jag ser början på en ny epok där världens sociala och ekonomiska utveckling återkopplas med planetens klimat och miljö. Vi kan se tillbaka på ett unikt politiskt år för global hållbar utveckling, med ett unisont stöd för vetenskapen och ett starkare engagemang än någonsin för medmänniskor och näringsliv, som kulminerade med klimatmötet i Paris.”

Johan Rockström är också hoppfull. Men om vi skalar bort alla fraser, vad är Parisavtalets juridiskt bindande kärna ? Rockström skrev: ”**Även utsikten att få till** ett globalt bindande klimatavtal – något som vetenskapen visat är nödvändigt – var osannolikt för bara lite över ett halvår sedan . Nu ser det helt annorlunda ut : med ett genuint engagemang från USA, Kina, EU och de andra stora utsläppsländerna.”

Som tidigare visats är den juridiskt bindande kärnan en procedur för inlämnande av nationellt bestämda ”framåtgående” klimatplaner vart femte år till FN och utvärdering. Världens värsta utsläppare av växthusgaser Kina kan fortsätta med sin klimatplan att utsläppen inte behöver sluta att öka förrän 2030. USA:s utrikesminister John Kerry kunde åka hem och rapportera att, i realitet, hade USA inte låtit binda sig under internationell rätt. EU hade varit arkitekten bakom avtalet. ”Europeiska unionen har spelat en nyckelroll i framvägandet av dagens historiska överenskommelse i Paris, ...” EU-kommissionens pressmeddelande Paris den 12 december 2015. Klimatavtalet handlar inte primärt om innehåll.

Vad planeten behöver är innehåll, åtgärder för att uppfylla utsläppskrav angivna i procent och årtal för att globalt nollutsläpp ska uppnås kring 2050 ,och för rika länder kring 2030, för de fattiga länderna måste ha en längre bromssträcka. Problemet i Paris var i stället frånvaron av ett genuint engagemang från USA, Kina och EU m fl som innebar att avtalet urholkades under förhandlingarnas gång, vilket har visats tidigare.

Rockström hävdade också : ”**I Paris enades världen** om en genomgripande global omställning. Det var inte perfekt, men ändå ett mycket viktigt steg i rätt riktning. Ett globalt juridiskt bindande avtal, som säger att (1) den globala uppvärmningen skall hållas under 2 grader med sikte på 1,5 grader, (2) att den globala utsläppskurvan skall böjas så snart som möjligt (här saknas årtal, tyvärr), (3) utsläppen skall minska snabbt till 2050 enligt vetenskapen (här saknas utsläppsmål, tyvärr, men klar referens till vetenskapen vilket är bra) , för att därefter (4) balanseras mellan kolkällor (utsläpp) och kolsänkor (kolinlagring från naturen och med hjälp av teknologier, vilket utan tvekan är en något oklar skrivning som riskerar att utnyttjas på ett problematiskt sätt).”

I avsnitt 2.4 och 2.5 återgav och behandlade jag avtalets målformulering i artikel 2.1 (a) och vad parterna siktar på beträffande utsläppen av växthusgaser enligt artikel 4. När det gäller ett juridiskt avtal måste ordalydelsen i det respekteras. Det står ”aim” (sikta på/sträva efter) som inte är detsamma som ”shall” (skall), som är förpliktande på ett helt annat sätt än ”aim”.Rockström använder ”skall” genomgående, vilket ändrar betydelsen.

Det står i avtalet ”... (a) Hålla ökningen av den globala medeltemperaturen väl under 2 grader över förindustriella nivåer och fullfölja ansträngningar att begränsa temperaturökningen till 1,5 grader över förindustriella nivåer. ...” Målformuleringen är något skärpt i förhållande till det tidigare antagna 2-gradersmålet, men så vatt att ändringen knappast är mätbar.

När det gäller Rockströms punkter 2-4 så svarar de inte mot vad som står i artikel 4.1. Här använder Rockström ”skall”i stället för ”siktar på” och det står inte ”utsläppen skall sedan minska till 2050 enligt vetenskapen ...”. Det året finns inte alls i artikel 4. Rockströms punkt 3 ska tas bort, för utsläppsminskningarna är kopplade till hans punkt 4, alltså till en balans mellan utsläpp och koldioxidinlagring i naturen, land och hav, samt konstgjord upplagring i berggrum o dyl som är

problematisk.

Det står i artikel 4.1 ” ... Parter siktar på att utsläppen av växthusgaserna når sin topp så snart som möjligt, och erkänner att toppnåendet kommer att ta längre tid för parter som är utvecklingsländer, och på att därefter företa snabba minskningar i enlighet med bästa tillgängliga vetenskap, för att uppnå en balans mellan antropogena utsläppskällor och avlägsnande genom kolsänkor för utsläpp av växthusgaser under den andra halvan av detta århundrande, ... ”

Alltså öppnar klimatavtalet för fortsatta utsläpp ”balanserade” mot kolsänkor, alltså *dels* naturen , dvs ekosystemen på land och i haven riskerar att utsättas för fortsatta påfrestningar, *och dels* koldioxidinlagring på konstgjord väg genom berggrum och dylikt med stora risker för läckage. Lagren av naturgas läcker redan helt otillfredsställande. Detta är oacceptabelt. Naturens gränser, livsbetingelserna på planeten , måste försvaras, inte ödeläggas. Land och hav har inte några egna röster. Därför måste allmänheten och forskare ge röst åt naturen så att de nedbrytande krafterna stoppas. Den fria, oberoende forskningen baserad på kritiskt tänkande behövs mer än någonsin. Vetenskap och beprövad erfarenhet är ledstjärnan – inte tro. Utsläppen av växthusgaser måste stoppas !

5. Avslutning

FN:s klimatmöte 2015 i Paris säkerställde inte att utsläppen av växthusgaser stoppas utan öppnade för fortsatta utsläpp. Avtalet är så otydligt och kravlöst att temperaturmålet hänger i luften. Parisavtalet är ingen vändpunkt för planeten. Både Kina och USA liksom EU kan fortsätta som förut efter avtalet.

I stället måste de globala utsläppen av växthusgaser stoppas såsom tidigare redogjorts för. Om det ska hända något påtagligt på vägen mot nollutsläpp beror på engagemanget underifrån i varje land.

Kaj Lidén

www.EU-kommentar.se